

הפגנות

בניגוד לרשיון

בהתחלה עמדו מול שגרירות גרמניה, שברחוב סוסיק, קבוצה של סטודנטים מאוניברסיטת תל-אביב. הם מחו נגד עליית המפלגות הניארו-נאציות מערבי גרמניה, ונשאו שלטים עליהם נכתב: זכור, שנת 1933 עלולה לחזור! או לניארו-נאציס היום 7% - היטלר התחיל בפחות.

המשמרת, שהתחילה לעמוד במקום מ' שעות-הבוקר המוקדמות, היתה שקטה עד כדי כך, שרק ארבעה שוטרים הופקדו על בניין השגרירות המפואר וגדולה-הממדים. וזאת, אחרי שהמשטרה נתנה את הרשיון לעריכת הפגנה זו.

אך הכל השתנה כשהגיעו שעות הצהריים. הנאציים לעזאזל. עשרות ילדים ש- סיימו את לימודיהם בבית-הספר הסמוך עברו במקום, ראו את הסטודנטים המפגינים. הם הסתקרנו, התוודו מסביבם, התעניינו על מה ההפגנה, ומה פרוש השלטים. המפגינים ענו בפירוט. הילדים נראו מוועזים לחלוטין. הם שאלו עוד ועוד שאלות על נאציס, על הטלאי-הצהוב שענדו המפגינים, על מחנות-הריכוז ועל השמדת היהודים. הסטודנטים הסבירו להם. אחרי ששמעו - הצטרפו הילדים להפגנה. הם ביקשו לשאת כרזות. היות ולא

היו יותר, נגשו כמה ילדים לבתיהם, חזרו אחרי זמן קצר עם כרזות אותן ציירו בידיהם. עליהם נכתבו השקפותיהם על העניין, כמו בוז לשכנים הרעים והנאציס ועזאזל!

זה כבר חרג בהחלט מהרשיון שניתן להפגנה. בפרט שהילדים התחילו להצטופף ליד גדר השגרירות, מה שבהחלט אסור. השוטרים ניסו להרחיק אותם משם, אך לא הצליחו. להפך: הילדים החלו להראות איך לפי דעתם צריכה להיראות הפגנה נגד הנאציס: הם שרקו בקוליקולות אחרי כל אחד שנכנס לבניין השגרירות בפולקס-וואגן שלו, הם צעקו "ראוס!" לכל גרמני שהציץ מחלונות השגרירות, והם לא היו רחוקים מלירות אבנים בשגריר פאולס, שהגיע לשם בשעות אחר-הצהריים.

השוטרים ניסו להרגיע ולהשתק את הילדים המפגינים. הם לא הצליחו. הם קראו לתבורת משטרתית, שהגיעו תוך זמן קצר. המשטרה החלה לנהל מלחמה נגד הילדים, ומדריך צעפים מס' 15 שהביא את חניכיו למקום ההפגנה, נעצר לאחר ש- סירב לסלק את חניכיו מהמקום.

ההפגנה הספוטנטית הסתיימה כשעשרות הילדים הקיפו את הבניין וצעקו "גכמניס הביתה!" ואחרים רודפים המוני שוטרים וצועקים "ילדים, הביתה!" עד שהצליחו לגרש את המפגינים הניסערים מן המקום.

יורדים

חזרה לגרמניה

שעה שמישמרות הנוער ניצבו מול השגרירות הגרמנית (ראה לעיל), חשף אחד המתבוננים בהם את הצד ההפוך של התמונה: סיפור על הירידה מישראל לגרמניה. בשיחה עם כתב העולם הזה גולל את הסיפור הבא:

העניין התחיל לפני המיתון. היתה עבודה בשפע. חותני עבד בתור מנהל מחלקה במפעל גדול למתכת. הוא נלחם להעלות שכר, לבסוף פוטר ואחרי מאבק ממושך זכה לפיצויים. משהו בסביבות 7000 לירות. זה היה לפני כשנה. הוא היה בן 52. ואז התחילה התקופה הקשה. הוא בן-אדם דינמי, לא אחד שיושב בבית.

הוא בעל מקצוע מצויין, אבל היה מוכן לעבוד בכל עבודה, הוא גרשם אפילו בלישכה. עשה כל מה שאפשר לעשות. בינתיים אכל את כסף הפיצויים, ונשאר כמעט בלי כסף. היה כבר לגמרי שבור. הוא חי בארץ משנת 1934 - עבד בפרד' סים, בתמונץ, יש לו גם רקע בסחוני: הוא העביר מיסמכים לאנצו סירני בעיראק, נתפס על-ידי האנגלים, והיה במעצר.

כשהגיעו ימים עד נפש, וכל הגדולים של מועצת הפועלים, שעמם הקיפו אותו,

הנשר והמלאי הצהוב (ראוס 1)

לא עזרו לו, החליט לפנות לסגן שר הבטחון, צבי דינשטיין. כתב לו מכתב, בו סיפר את כל הסיפור. הוא הזמין לפגישה עם אחד הפקידים. שמעו אותו, אמרו שטיפלו בעניין - ולא קיבל שום תשובה. כשהיה ממש חנוק, הציעו לו שיגשג לשגרירות הגרמנית. אחרי הכל היה פעם אורח גרמני. הוא ניגש, ושם קיבלו אותו יפה. הסבירו לו בדיוק את הזכויות שיש לו בתור תושב חוזר: יש לו עדיפות בעבודה - בדיוק, ואם אינו עובד מגיע לו תשלום - ביטוח אבטלה. ברגע שהוא מגיע לגרמניה הוא מקבל 6000 מארק. הוא ואשתו 12 אלף בשביל סיור התחלתי.

יחסו לגרמניה כל הזמן היה שלילי. הוא בא הנה אחרי עליית היטלר לשלטון, ומעולם לא חשב לחזור לשם. הרי השמידו שם את הוריו ואת אחותו הגדולה. אבל בסוף לא הייתה לו ברירה. הוא החליט לחזור.

מכתב שז אב. הוא התאקלם שם. עבודה עור לא קיבל, כי בינתיים יש ריאות, סידורים, טפסים. לעת-עתה הוא מקבל תשלום למחיה.

אשתו לא כל כך מתאקלמת. היא ילידת ליטה, ואינה שולטת כל כך טוב בגרמנית. היא קצרה ארץ, ולילדים שנשארו כאן על מה שהיא מרגישה שם, כתבה השבוע: "טוב שלא הבאנו את הילדים. אין כאן עתיד ליהודים, ובמיוחד לנוער. כאן המצב גרוע. היהודים יושבים על רגשות גבוהות, עם דירות יפות שקיבלו מהממשלה, ולא יוזזו עד שיזונו אותם.

ובכן, דיברתי ברצינות עם אבא כדי להחליט אם להשתקע כאן או לנסוע. כדי להיות עצמאי צריך להשקיע כסף, וכסף אין. מרוחק הכל נראה אחרת. זה יכול להיות ג'דעון רק לעשירים. מי שצריך לעבוד, בכל מקום זה אותו הדבר. להיפך, פה לעבוד זה יותר מסובך.

אתמול היינו בושף של האוסטרים, לא רצינו ללכת, אבל הדוד קנה כרטיסים ולא היה נעים אל ללכת. היה קור כלבים. היו רקודים, אבל הסתלקנו בהתחלה. לא מעניין אותנו החג שלהם. פשוט אין לאן ללכת, יושבים בערב ומביטים בטלביזיה.

ועכשיו - הבן. מלבד אשתו, הם השאירו בארץ בת וכן. הבת לומדת בסמינר הקיבוצים, וממש תולה מגעגועים להוריה. אבל היא אוהבת את הארץ ואינה חולמת לעזוב אותה. הבן - זו שאלה אחרת. הוא בן 20, עובד. אבל לא היה לו משבר בעבודה - הוא בהחלט יהיה מוכן לרדת. רק שהורים יסתדרו שם. אתמול הלך לשגרירות הגרמנית - וקיבל אורחות גרמנית.

נצרת: מיה הלאה?

בנצרת היתה: הבריחה מן הקצחת אל המרכז, רשימות המערך, לא זו בלבד שלא זכו לאף קול של כלי זכות-הבחירה החדשים, אלא שהן הפסידו אפילו 312 קולות ותיקים.

מכיוון שרק מפ"ם עמדה בין שני הקצחת, הלכו קולות אלה לרשימה, שבראשה, עמו ח"כ עבד-אל-עזיז אל-זועבי. מדוע?

חלק מן ההסבר הוא, שמפ"ם אימצה את כל שרדיה בנצרת, גייסה סעילים, שידלה את משמחות הפועלים העובדים בקיבוציה. אבל החלק השני של ההסבר חשוב יותר:

בחרים רבים תיעבו את שלטון סייף-אל-דין ועסקיו המערך; ובאותה מידה חששו משליטון קומוניסטי. לא כולם בחרו בשל כך במפ"ם. אהו הפתקים הלבנים הגיע הפעם לשיא מרשים.

הסלידה מן המערך ברורה: תחת שלטונו של סייף-אל-דין שקעה העיר עמוק מאד בבוק של שחיתות, פרוטקציה, ביובות, ראות תנות וגרעונות. סמל העיר היתה מכונת מרדסס כחולה, שעלתה 45 אלף לירות, והועמדה לרשות ראש-העיר.

הסחה מן הקומוניסטים היה פחות ברור, אך בכל זאת ממש. לא היה זה פחד של בעלי-הון ודקא, גם לא של אוניברסיטות. עובדה היא, שברורגים רבים הצביעו ו', מפני שאיש-כבוד אינו יכול להצביע אחרת, ואילו בשכונות עדתיות מובהקות, של העדות הנוצריות השונות, עלה חלקה של רק"ח על מה שהיה לה עד כה. הפחד לא היה, איפוא, מעמדי, אלא בעל גוון מדיני-לאומי.

הסביר זאת אקדמאי צעיר, בוגר האוניברסיטה העברית: "אני בעל תחושה לאומית חזקה. אני מתקומם נגד התרפוסות ראש-העיר לכל פידיון של משרד-החוק. אני נגד קבלות-הפנים לאורחים זרים, שאין בצידן כל תיאור אמיתי של מצב ערביי ישראל בכלל, וערביי נצרת בפרט. כל זה היה צריך לדחוף אותי להצביע בעד הקומוניסטים. אבל אני חושש, ששלטון קומוניסטי עלול להפוך את נצרת למרכז של התנגדות לממשלת ישראל. אני יודע מה? היו שולחים תזכירים לאו"ם כל שני וחמישי. כשסתם אדם שולח - מילא, אבל אם זה ראש העיר הקדושה הזאת - בטח היתה הממשלה מתייחסת לזה בחומרה רבה.

אתה מבין, נצרת היא בירת ערביי ישראל. אלחם כדי שתשמוד על מעמדה זה. אבל הקומוניסטים היו הופכים אותה למשהו הרבה יותר קיצוני - והממשלה היתה מתנקמת. לא בקומוניסטים - אלא בעיר, וביושביה."

עם הקומוניסטים לבדם?

יש יחה זו נרשמה ימים מעטים לפני הבחירות. אותו אקדמאי לא אמר או בעד מי יצביע, אבל לא היו בפניו ברירות רבות. באין מתחרה, קצרה מפ"ם את הייבול. השאלה היתה: מה יעשה הפעם עבד-אל-עזיז?

אחת מסימנות הבחירות שלו היתה: תנו לנו עוד ציר, ונוכל להכריע! הוא קיבל את הציר הנוסף, ועומד עתה באותו מצב בו עמד בפעם הקודמת: כלשון-המאזניים בין המערך והקומוניסטים. הוא מיד הצהיר, כי יתחור להקמת קואליציה קבירה אל קיר. אלא שהדבר ניראה בלתי-מיציאותי למדי. דבר אחד הוא דחה בפרוש: קואליציה מצומצמת עם סייף-אל-דין. האם ילך עם הקומוניסטים לבדם? הוא לא נתן תשובה חד משמעית. בפעם שברכה פחד לעשות זאת, כי מנהיגות מפ"ם חששה להסתכן בגירוש מן הקואליציה הממשלתית. האם יעז לעשות זאת הפעם? הבריחה, במיקרה שיתחמק שוב, היא אחת: בחירות חדשות.

אסכיר זה את מצבי! שרו חברות של צעירים ברחובות נצרת, ביום החמישי האחרון. זוהי השורה הראשונה, בבית החור של שיר ערבי פופולארי מאד. אלא שביום זה - שהיה יום הבחירות לעיריה - שמו זמרי המקלות הניידות את הדגש על האות הראשונה: ו'.

לפי חוק הבחירות, נאלצו כל המפלגות והרשימות שהשתתפו בבחירות, להפסיק את תעמולתן ביום רביעי בערב. או מצאו הצעירים את התחבולה המוסיקלית, שאיפשרה להם לעוק את האות ו' של רק"ח בחצות.

האורחים חייכו בהנאה מן ההתחממות, והלכו להצביע. בעד מי? עד לרגע האחרון לא העז איש להמר על התוצאות. "אני פוחד שסיף והחברים שלו יאספו שמונה", הביע את דעתו בקול רם, אחד מפעילי רק"ח, בפתח הקלפי שמוקמה בבניין העיריה. "אני שאלה נקבל שמונה", קיחה בדביקות פעיל אחר של אותה מפלגה, בפתח קולנוע דיאנה.

אבל גם זה וגם זה לא יכלו לומר בבטחון, כי יש להם תחושה עמוקה שנבואתם תתאמת.

כולם הרוויחה, אבל...

אשר נימנו הקולות, הסתבר שאכן אין נביאים בעירו של י.ש. ספק אם איש תיאר לעצמו תוצאות כאלה:

- ארבע רשימות המערך שמרו על ייצוגן, וזו לשבעה כסאות במועצת העיר ריה;
- הקומוניסטים הפסידו כיסא אחד, מ' תוך השבעה שקיבלו בבחירות הקודמות;
- מפ"ם הכפילה את כוחה ממנדט אחד לשניים.

יחד עם זאת, יכול היה כל אחד משלושת המתחרים לטעון, שהוא זכה להישג חשוב: רשימות המערך הצביעו על העובדה, כי למרות שארבע הרשימות קיבלו רק 4465 קולות, לעומת 4777 הקולות של שבע הרשימות הקודמות של המערך - הרי בכל זאת שמרו על מספר הכיסאות שלהן, ונש-אור הכוח הגדול ביותר בעיריה: 7 מתוך 15.

● רק"ח, שהפסידה כיסא אחד, הצביעה בגאווה על העובדה, כי האחוז שלה בכלל הבוחרים עלה מ-37% ל-39%. זה הסתכם בעלייה של 173 קולות, ל-4271.

● מפ"ם ניפנפה בעובדה, כי מספר בוחריה קפץ מ-698 ל-1139, וכי היא היחידה שהגדילה את ייצוגה במועצה. אין זה קרה?

הבריחה מן הקצוות

לק מן התשובה טמון באותן חברות של זמרים משוטטים, אשר רוממות ו' בגרונם. היו אלה, בעיקר, שבאב, שהתבגרו די הצורך בין נובמבר אשתקד לבין נובמבר השנה, כדי שיקבלו את זכות-ההצבעה.

מספרם של המצביעים החדשים הגיע לסביבות 500. הצביעו כולם לרק"ח, היו הקומוניסטים שומרים על שבעת כיסאותיהם. אבל רק"ח, אספה תוספת של 173 קולות בלבד. פירוש הדבר: או שהדור הצעיר לא היה כליכך משולהב למען רק"ח בקלפי כפי שהיה משולהב בשירי-הרחוב; או שאמנם הצביעו מאות צעירים לרק"ח - ובמקומם הפסידו הקומוניסטים חלק מצביעיהם הוותיקים.

כך או כך, ניתן לקבוע, כי התופעה המרכזית של הבחירות

סיף-אל-דין

עבד-אל-עזיז